

Előfizetési díj félre postán és helyben borítékkal 6 forint, boríték nélkül házhöz küldve 5 forint e. pénzben.

NEMZETI UJSÁG.

Előfizetheti minden os. kir. postahivatalnál s helyben a szerkesztőségénél, Zöldkert utca 488. szám alatt földszint, a hivatalban.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön, pénteken és vasárnap egy egyv. Lapjaink mindenemű hirdeményeket felvesznek.

Alapítá KULTSÁR ISTVÁN táblabíró, kiadja özvegye.

Tisztán írott cikkeket kérünk. Levelek a szerkesztőségnek czimzandók. Egy egy hasáb-sorért apró betűkkel öt ezüst kr. számítatik.

TARTALOM

Magyarország és Erdély. Jótékony adakozások. — Kinev. — A politikai pártok életműszerzése II. — Igazolás és még valami. — Bartay Endre nyilatkozata a nemzeti színház ügyében. (folyt.) — Törvényhatósági tudósítások. Tolnából (közgy. a mérsékelt párt diala az újabb főispáni kinev. tárgyában.)

Külföld. Franciaország. N. Britannia. Sveicz. Olasz. Oroszország. Észak-amerikai egyesült státusok. **Társulatok és intézetek.** **Hirdetések.**

MAGYARORSZÁG ÉS ERDÉLY.

Jótékony adakozások jegyzéke az ingyeggel küzdő szegénység számára: gr. Nádasdy P. Ferenc váci püspök 100 fr.; a váci káptalan 40 fr. pengő pénzben.

Ó. es. ap. kir. felsége Mukics Simon váltófeltörvényszéki ülnököt a hétszemélyes törvényszékhez váltószaki előadóvá, ennek helyébe pedig váltófeltörvényszéki ülnökké Járj Györgyöt, sz. kir. Pest városa bíráját méltóztatott kegyelm. kinevezni.

Ó. es. ap. kir. felsége a pesti kir. egyetemnél üres-ségben levő orvosi rendőrség és orvosi törvényszék-tudományi tanszékre Rupp János tudort méltóztatott kegyelm. kinevezni.

Pest, april 21-én.

A politikai pártok életműszerzése. II.

Vik Károly az ő elvonult zárdái életében feladatul tűz ki magának; ha már csak 2 órát is oly módon elrendezni, hogy az mindkettő folyton s perczele egyiránt járjon. — Egykor a császári remetét bizonyos francia diplomata látogatá meg, és Iső Ferenc frank- király ellen sok évig igen nagy elkeseredéssel folytatott s a német, spanyol s franknemzetnek csaknem elviselhetlen áldozatába került hadviselés okai körül forgott a társalgás; és midőn a küldipomata megemlitené, miszerint a félreértések nagy részben abban fekdtek, hogy a hadviselő uralkodók mindketteje igen hajlandó volt oda erőtetni a dolgokat, miszerint a politikai tárgyak felett az egész világ egyiránt és pedig ép úgy, mint a hogy ezt a két koronás hős kívánta, gondolkozzék; — a volt császár igen hevesen mutatva egy mellette álló asztalra, mondá: „Uram, ez nem így van! mert im itt 30 darab óra fekszik, és annak csak ket- tejét sem bírom odáig hozni, hogy a perezet egyiránt mutassa; valjon hogyan juthatott volna tehát valaha eszembe várnai s kívánni, hogy az emberiség egyiránt gondolkozzék.” — Azonban az igen nagy hévvel folytatott beszéd s tagmozgatás közben a st. justii zárdának koronás vendége, kezével az asztalt feldöntötte, a rajta fekdtt 30 darab óra pedig földre hullott s egytől egyig megállott. „Im!” mondá a vendég: „lehet ugyanéppen így, mint a hogy ezen órákkal most történt, a népeket erőszakolva elnémitani — de a különbség csak az; hogy az elnémult emberiség mind emellett is gondolkozni s vélekedni soha meg nem szünik s utózára is kitör annak nyilvánítására.

Ezen felhozott történeti adat két abstractióra szolgál bő anyagul; az első: hogy ha már valóban V. Károly óráihoz hasonlólag csak két ember sem létezett soha, ki mindig minden iránt egy s ugyanazon véleményben lett volna: úgy már azok ábrándjai, kik a dolgokat oda kívánnák vinni, miszerint a nemzetek a maguk sorsa s állása felett, egyénileg, ugyanazon egy nézetben legyenek, már csak pusztá utopia s az emberi élet s lényiségnek természetével ellenkező lehetlenség; — azután pedig: hogy ha ez már valóban így van s a tanácskozások és vitatkozások üdvös volta általán fogva abban alapszik, miszerint a különböző vélemények egybevetése s visenti megbíralása után az, mi a többinél üdvös, határozattá is válhassék; akkor az alkotványos életben a vélemények szabadnyilatkozatának gyakorolhatóságát nem egyedül eszélyes s üdvösnek, hanem általán véve szükségesnek s elnyomhatlannak kell elfogadni, sőt annak nyilvánítására minden okos utakat meg kell nyitni. Megmérhetlen bölcseségűnek mutatkozik tehát ezen szabály következtében Solon törvénye, melly azt rendelé, hogy „sulyosb

politikai kérdéseknél a polgárok közönyösök ne maradjanak, hanem akár az egyik, akár pedig a másik párt- hoz csatlakozván, igenleges vagy nemleges szavazataikat, menthetlenül kijelenteni köteleztessenek” — valamint Lykurg institutioja is, mellyhezképpst a szavazattal bíró polgárok erőszakosan kényszerítették a tanácshelyre, szavazatjuk kijelentésére.

Az alkotványos polgárok politikai véleményeik s kívánataik okvetlen nyilvánítására még azon igen fontos oknál s egybevetésnél fogva is hivaták; mert a milyen könnyű részehajlatlan kedéllyel ülni a bírói széken, midőn érdekünk kérdésben nem forog: oly sulyos ez a politikai állapotknál — mivel ezeknél alig lehet már egyetlen egy köztárgyat csak képzelní is, melly teljességgel olyan ne lenne, miről alkotványos hazákban, ép azok ne lennének hivatva a határozásra, kiknek egymásba ütköző érdeke s egyenkint soha ki nem eléghetető kára, haszna sat. forog kérdésben. Politikai állapotknál tehát elvileg tekintve éppen azoknak kell a bírónak lenni, kiknek önsorsuk s érdekük forog kérdésben; minélfogva csak a lehető legszabadabb vitatkozás és véleménynyilvánítás idézheti azt elé, hogy azok, kik érdekelve vannak, minden résznek s néposztálynak java, kára s viszonyai felett egymással értesülhessenek s az illy értesülésből aztán egy természetben fekvő transactionális állás következék elő, melly az általános egyenkint vett érdeket soha sem elégitendi ugyan ki, sőt azt tökéletesen kielégíteni soha képes sem leszen; azonban még is oly közvetítési expedienst szül, melly lehető legtöbb érdeket fog biztosítani.

Igen, de vannak a státuséletben oly első rendű főérdekek, mik az egésznek állását s fenmaradását feltétezik s az illyenek már csak elmékedés s a társulat lényegéből elvont okoskodási tehetséggel ellátottak előtt állnak s állhatnak tisztán. Ezek kívánják meg aztán kiváltkép, hogy a befolyás minél inkább az intelligens néposztálynál legyen s nem a műveletlen tömegnél, mellynek szellemi állapotja sem a polgárok kölesönös állását egyenkint véve, sem pedig azoknak az egészhez viszonyban álló lételöket felfogni nem bírván, lehetlen, hogy üdvös határozatot hozni képesek legyenek. Voltairnek tehát tökéletesen igaza volt, midőn mondá: „quand la populace se méle de raisonner, tout est perdu.“*) Es ez is lehet csak oka annak, miért akár a közvetlen népkormány, akár pedig az ugynevezett általános szavazat, melly után ép jelen időszyokban oly sok oldalról sovárognak a kedélyek, üdvözölj teljességgel nem lehet — s pedig azért: mert az, ki oktalan, oktalanul fogja megtenni a képviselők választását is — miként nem lehet azt csak némiképp is megfogni, mi előnye lehetne ép a választás actusa körül az oktalan s csaknem állati embernek, miszerint az — mint a mostani radikálok állítják — ösztönkép hajlana inkább annak képviselővé választásához, ki arra érdemes, mintsem annak, ki érdemetlen ugyan, de értette a tudatlan nép bizalmát maga részére kicsalni. A közölgokbani részvételre tehát rendesen nem szabad ugyan meghívni soha az olyan néposztályt, melly józan s a műveltséggel járó egészséges felfogással nem bír, legyen az bár mi erkölcsös s vallásos: mert itt nem egyedül az erkölcs maga, hanem belátás és értelem kívántatik; de a hol ez már úgy van mint nálunk, holt. i. a vagyontalan s műveletlen nemesség erre, az alap- törvény által már képesítettett, ott éppen ennélfogva, a minél eszélyesb, kiműveltebb s magasbban álló lelkes hazafiak hivatják, minden szelid s loyális utakon oda vezérelni a dolgokat, miszerint az illy műveletlen néposztály, a bizodalom s vonzalom útján simuljék hozzájuk, és a dolgokbani részvét alkalmával inkább az ő loyális s a közre hasznos és józan eligazításukra hajoljon: semhogy vágyó, haszonkereső, nemtelen jellemű s fondor vezetőknék essék áldozatul, s eszköz gyanánt használtassék forrongó s lázas ezélok utolérésére.

*) Midőn a népség avatkozik az okoskodásba, akkor minden oda van.

Ez a magasbban helyezett s közbizalommal koszu- ruzott egyeneslelkű férfiak s főhivatalnokok szent, elvitathatlan s menthellen hivatása, oly annyira; hogy ellenkező esetben a haza s közjó ügyeire s bajaira alkalmazva, az ezen vonaloni történhető kár s elmulasztás egyenesen nekik lehet csak beszámítandó ama „Justinianaenus“ tétel szerint „Qui praevertere fatum, et succurere potest morituro, at nec succurrit nec praevertit, occidit.“ — Es csak teljességgel ugyan ezen hivatása van a nemzet jobb- jainak az ugynevezett féltudós osztályzatra, és oly- lakra alkalmazva is, kik minden vallási, erkölcsi s politikai ismereteket, Voltair Candideje, Montes- quieu persiai, és Marquis D. Argent zsidó s caballistikai levelei, Volney palmirai romjai, Rousseau contract socialja, a Convent emberjogi — declaratioja s általánvéve az encziklopádiak compen- diumaiból meríték; és kik a közölgok vitelénél még számtalanszor veszedelmesbek, mint akár melly önálló, el nem csábitott, és mint azt egy éjszakamerikai nagy nevű elnök mondá, journalistikai csillogó s mozgékony olvasmányok által a tudás vonalán a semminél keve- sebbre alá nem szállított becsüle es ember; ki érez- vén járatlanságát, kész leend az egészséges egyszerű s tiszta ész okainak hódolni.

Igazolás és még valami.

Nem szólottunk volna még a köztanácsko- zási termekben beharapózott s lábrakapott rendtelen- ségek nyugtalanító mirigyéről. — De ama méltatlan rá- galom, gyanúsítás és reafogás, melly a P. hirlap legkö- zelebbi számában közöltetett, alkalmi darabbá tette, jelen, csak rögtönzött cikkünknek.

Azon botrány, melly a gyáregylet gyűlésén tör- tént, csak szakasztott mássa a megyei gyülekezeteknél napi renden levő féktelenségeknek. — Az ünneplett ha- zafi — és az időszyaki sajtó csaknem minden organuma élesbben vagy kimelöbben kikelt ugyan a tény ellen — de botrányos volt még is tapasztalni, hogy a kárhözta- tó indokok achillese csaknem minden oldalról úgy hang- zott, és a zajongók azon okfövel támadtattak meg, miszerint a gyülekezet nem vala politikai; nem vala tehát kérdés benne politikai, hanem socialis pénzen vásárlott joggyakorlatról, melly a higgadt és fon- toló bírálatot s tanácskozást mellözhetlenül megkiván- ja. — De kérdjük — mennyivel kisebb mértékben kíván- tatik ez meg a politikai tanácskozások alkalmakor? — A hasonló insinuatiók tehát mintegy felhívások és helyeslé- sek arra, midőn az illy kicsapongás politikai gyülekeze- tekben gyakoroltatik. Mi erre nézve tiltakozunk; — s azt mondjuk, hogy: a bűn s a beszámítás egy.

Alkotványos létünk ügye szent, szivemelő, ma- gasztos. De már éppen ennélfogva komoly ovatossá- got igényel azoktól, kiknek lélekismeretere van keze- lése bizza. Lehetlen megyei közgyűléseinkben, csaknem általán rá nem ismerni a kóranagyra, melly a nemzetaka- ratnak egygyéforrását, nagyra fejlődését folytonos bilincs- ben tartva, helyette kedélyek s a bizalmatlanság ingerült- ségeit idézi elő, mellyek a haladás és fejlődés kívánatos eredményeit, mint sisiphust kárhöztajták a világ sulyával bíró sziklávali, foganatot nem nyújtható, merőbe ha- szontalan küzdelemre. A helyett, hogy kényünk szerint megyéink gyülesteremét oly népszámmal megtölteni vágyjuk, mellynek zajos kitörései miatt nem tudat- hatik a szavazattal bíró osztályzatnak közakarata — üd- vös lenne inkább, addigis, míg a baj gyökeres orvoslásá- hoz foganattal nyulni lehet, tisztába hozni azt: valjon kiknek helyeslő kijelentései bírnak, mai jogaink erejé- nél fogva súlydöntő tételezével; vagyis: a szavazattal nem bírókat különözni el mindenek előtt a szavazattal bíróktól.

Ezt indítványozni s népszerűségük által cred- vényhez vezetni főleg azoknak volna okszerű köteles- ségük, kik hazánkban a demokratai elemeknek egykor alkotványunk lánczolatába illeszthetését ohajtták; — mert lehetlen józan észszel át nem látni, hogy míg me- gyéink tanácssteremében oly határnélküli hullámzásba fog fenállni a tanácskozók s hallgatók közt a keveredés,

mint ma fenáll, — addig törvényhozó testületünk a mai jogosítottak számának növeléséről, józanon nem is álmodhatik. Montesquieu mondja: Il est essentiel de fixer le nombre des citoyens, qui doivent former les assemblées; sans cela on pourrait ignorer si le peuple a parlé. A Athenes un étranger qui se trouvait dans l'assemblée du peuple, et qui n'y avait pas le droit de souveraineté. — *)

Századokig élélhetnek a nemzetek hasonló rendszerezett rendtelenség mellett is oly időszakokban, melyekben az átalakulás és organikus törvényeknek meghozása nem forog kérdésben. Mi azonban politikai újászlésunk kényes időszakát éljük, melyben ivadéknak hosszú jövőjét azon institúciók fogják feltételezni, melyeket mi jelenen alkotandunk. Ezek meghozásánál tehát a hallgatóság féktelen őrgongéit, sziszegéseit s a tanácskozik elfogultá tételére s intimidációjára számított zajongó kitérőseit szerepeltetni, minden politikai eszméletet, öntudatot, sőt a józan eszt kizáró, a világtörténetében feljegyzett eszmékkel s eredményekkel dacoló bűn volna, melynek lehetetlen lenne magát meg nem bosszulnia. Lengyelország az illy tanácskozmányi féktelenségek mellett is századokig élte ugyan tengő életét, melyből szakaszokinté nemzetemelkedési villanatok sem hiányoztak teljesen: de minden tekintetben tanulságos lehet a példa, hogy ezen lovagias nemzetnek halála ép azon charitának megalkotása által vala elhatározva, melyet Stanislaus Augustól, hosszú sorú féktelenkedések s postulációk következtében nyert vala.

A P. Hirlap **) ezen egész dolgot oly köntösbe öltözteti és oly oldalról mutatja fel, mintha itt mi valami igen neveléses szűkkeblűséggel keltünk volna ki, valami kis fontosságú, sőt talán igen üdvös dolog ellen. — Ez azonban koránt sem így van; mert valóban veszt jósló léptekkel halad a féktelenség ezen mirigyé. — Csak legközelebb is egy szomszéd megyében újra vérengzések történtek, sőt a jelenlevők közül valaki, pistolt szegezett a gyűlés alatt egy másik mellére. — A merények mindig azon progressióba nőnek, a mint a köztanácskozási helyek szentsége mélyebben súlyed. Minden oldalról érkeznek tudósítások, hogy fegyveres erő kérétek a tanácsstermi policzia kezelésére. — Mind ennek azon gázós eredménye lesz — hogy oly rendőr-védelmi expediensek fognak a végrehajtó hatalom kezeibe adtatni, mik által a fegyveres erőnek sürűbb alkalom fog szolgálatni, a tanácsstermekbeni bátorlét és ezen helyek szentségének fentartására. Nyílt homlokkal s egyenes loyális bátorsággal kérdjük mi a demokratai felekezettel, nem kétes-e az alkotmányos állás, melynek hiányánál fogva a tanácsstermekbeni rend és féktelenségek esendesítésére a fegyveres hatalomnak közbejövetele untalan szükségessé válik: mint bár a legszigorúbb, de mégis maga a polgári kar kezelése által foganatba vehető törvények? — Nincs kényelmetlenebb, nincs kétesb társulati állás, mint midőn a fegyveres osztályzat sürűbb belügyü alkalmazás által azon meggyőződés felé vezettedik, hogy a polgári viszonyok s a belesend kezelése az ő normális hivatásai közé tartozik. De térjünk most a Pesti Hirlaphoz.

Ezen lapnak 455dik számában szerkesztőségünk ellen oly vád foglaltatik, melyet mi a ljas rágalmunk tekintünk. É haszontalan firkát feleletre koránt sem méltattuk vala, ha csak jegyzetével a P. H. szerkesztősége azt szintén magáéva nem teszi; ennél fogva visszatörölésünket is egyenesen csak a P. H. szerkesztősége ellen intézzük. — E szerkesztőségtől — mint velünk homlokegyenest ellenkező politikai nézetűtől nem vártunk ugyan valami különös rokonszenyü vonzalmat, de annyi méltányosságot minden esetre feltehetünk, hogy mielőtt lapjainban valamit ellenünk közreboesát, sőt jegyzetével magáéva tesz, legalább önbecsülése érdekében megfontolja, vajjon van e annak valami alapja, vagy pedig csak alaptalan s alacsony rágalom? A kikelés lapjaink 59dik számában megjelent csillagalatti szerk. jegyzetünk ellen van intézve, melyben állítólagosan a

*) Lényeges meghatározni a polgárok számát, melyek a gyűlekezeteket képezik, mert a nélkül nem tudhatunk, szolt-e a nép vagy nem. Athenében oly idegent, ki a gyűlekezetekbe keveredék, halálal büntettek, mert illy ember bitorlotta az uralkodási jogot.

**) Egy másik, különben egészen industriális téren működő, de mint látszik politikáinál igen is okajó lap pedig, csaknem világosan helyesletta a kitérőseket. Szerk.

gyáralapító társaság f. h. 13kán tartott nyilvános közgyűlésén jelen volt **mindkét nembeli** lárma-zóságot s így az **egész közönséget minden kivétel nélkül** s öpredéknek ezim ezünk vala. Mindenek előtt, emlékébe hozzuk a t. szerkesztőségnek, hogy a gyáregyleti gyűlésről adott ezikkünk sajtó kisérő jegyzetünk, lapjaink 59ik s 60ik számaiban adatva, csak egy s elválaszthatlan egészet képeznek; és hogy mi azoknak összes tartalmából szó s periodus kiszakasztásokat, — mik azután a szellemi erőtlenség sulya által nyomott kritikának gyáva fegyverül szolgálni szoktak — teljességgel el nem fogadunk. Miután tehát a szerkesztőség jónak látta ezikkünk teljesszen elválasztva éppen jegyzetünk egyikét, melynek értelme éppen a másik csillag tartalma által határozatik, megrohanni; nyílt öszinteséggel kérdezzük tőle: hol talál csak egy betűt is jegyzetünkben a mindkét nembeli lárma-zóságról, vagy még inkább a gyáralapító társaság érdeklött gyűlésén jelen volt egész közönségről? — Ha pedig a fent érintett ezikkel — mitől mi jegyzetünket egészen abstraháltuk s csak legnagyobb általánosságban nyilatkoztunk — jegyzetünket egybeveszi: akkor csak a rozszakarát nem láthatja ott e szokat „**at kivendöket kivéve**.” Továbbá ugyanezen ezikkünkben (60 sz. 3dik hasáb felülől lefelé 41—42 sor.) ismét világosan „**a társaság tagjain kívül jelenlévők bizonyos osztálya**” említtetik. Sőt hogy a fiatalságot sem értettük a söpredék ezim alatt, ugyanezen 60ik számban csillag alatt napvilágosan kimutattuk; hol csak egyedül azon fractioról beszélünk, mely „**az ifju s korosabb osztályzatban egyiránt találkozik.**” — Mind ezek után lehetetlen mást gondolnunk, minthogy a t. szerkesztőség nagy bölesességének agyforrása contestált apályban sinlik, — mert azt, hogy az emberi bűnök egyik legoosmányabbika, a kaján **rágalom** fészkelte volna be magát keblébe, feltenni nem merjük, — nem akarjuk. Az egész kérdéses dolognak logikai következetességü simplicitatiója egyedül csak az: vajjon megérdemli e azon fractio — politikai kiképzetséget tekintve, — a söpredék nevet, mely az alkotmányos s társulati gyűlekezeteken az ellenpárt véleményét kinem hallgatja, s még is megvitatási eredményhez akar jutni? És ha megérdemli, akkor már a további kérdés csak a dologra alkalmaztatási kérdés lehet s e tekintetben az összeget egyiránt kárhoztatni ép oly oktalanság, mintha azt mondanók: hogy a botrány megtörtént ugyan, de senki sem bűnös. A söpredék nevet tehát mi egyedül alkotmányos és politikai értelemben vettük s egyedül azokra alkalmaztuk, kik bár mily politikai vagy sociális gyűlekezeteknél vadlármajuk által az ellenvéleményüket akadályoztatják, — s ezekre nézve azt jelenleg ujjal ismételné, az igazság, okosság és eszélyesség érdekében tartjuk. — Végül egyenes rágalomnak nyilatkoztunk azon rágalmat is, mintha mi, mióta a Nemzeti Ujságnak politikai életét kezeljük, azaz: 1845. év jan. 15ő napjától kezdve — minden, mi előbb a N. U. neve alatt történt, hozzánk nem tartozik — Köleseyt egy kiszolgált hajduval hoztuk volna comparatióba, vagy pedig valamely kávéházba ingyenpéldányt járattunk volna. — Valójában lehetetlen sajnálatunkat ki nem jelentenünk, midőn a méltánytalanság illy neme ellen kell magunkat egy magyar politikai lap ellenében védelmeznünk, s illy nemtelen megtámadások visszatörölésével olvasó közönségünket untatnunk. — Tárgyakról s dolgokról lovagias és becsületes a vitakozás önbecsület érző politikai lapok közt, s csak gyávák azok, kik Helvetius szerint „**verborum minutiis rerum pondera frangunt.**” Szabad legyen ennél fogva reménylenünk, hogy jövőre nézve átlátandja a P. H. szerkesztősége is, hogy az illy rabulistikai és ferde rágalmakat politikai lapvitákból száműznikell. — A hazának pillanatai drágák, mondá egykor a convent előtt Fréron s utána nálunk gróf Széchényi István. — És ha minden hazafi hivatva van parányiságához képpes is, bármi csekély fillérét a közre kamatozóan alkalmazni; akkor a személyeskedések s rágalmi kitérősek eselfogása, bűn, — s pedig súlyos politikai bűn.

Bartay Endre

nyilatkozata a nemzeti színház ügyében. (Folyt.)

Legyen szabad e számításai pontokhoz némi jegyzeteket csatolnom. 1őr. Itt csupán általános pontok s összesummázot összegek állván s nem is lehetvén a napi sajtó szűkebb hasábjain terjedelmesebb tárgyalásokba s specificatiókba boesátkoznom; ezennel kife-

lentem, hogy ámbár színigazgatósági hivatalomat a jövedelmek felől adandó felelet terhe nélkül és saját nyereségemre s veszteségemre vettem át: mindazonáltal sokkal inkább érzem egy nemzeti intézet kezelőjének erkölcsi felelőségét, hogysem legkevésbé is kételkednem számot adni, minden az intézet ügyét érdeklő tettemről, kiváltképpen pedig a jövedelemnek hova lett fordításáról. Kijelentem a haza színe előtt, hogy e számadás bármily pontjainak egyes tételéről, részleteiről bárkinek is akármikor felvilágosítást adni, az okát megbírálsul akár törvényes bíróságnak, akár ügyértő egyéneknek ítélete alá terjeszteni minden órában kész vagyok.

2or. Vannak e kiadási rovatokban olyan pontok, melyekre a mostani környülmények közt már (utólagosan — a posteriori) azt mondhatni, hogy: bizvást elmaradhattak volna. Nagyon igaz! s ha én előre tudám vala, hogy pályámnak csak két évre van tűzve határa: bizonyosan minden vállalatomat is csak a pillanat szükségéhez mértem volna. Mert hiszem, minő balgaság egy két évre vállalkozó színbérőnek külföldi fővárosokat az ottani színházak megismerése végett beutazni; azokban levelezőket, megbízottakat drága pénzen tartani? Mi szükség neki generosuskodni s at? Illy rövid időre kimért vállalat valóban semmi merész befektetést, semmi áldozatot nem is érdemel. Az illy bérőnek egyéb hivatása nincs, mint beszélni a napi jövedelmeket s mennél szűkebb marokkal kiadni a napi költségeket, hogy valami nyereség maradjon. Amde illy színbérőiség akár mely ügyes kasznártól is kitelik. De én színházigazgatási terheit nem két rövid év kilátásaira alapítottam, az én terveim több éves pályára voltak irányozva. Én azon reménnyel léptem pályámra, hogy ha kezelésem alatt a nemzeti színház a közvárokozásnak megfelelő állásra jutt: számos esztendő során át, vagy tán egész életemen keresztül szenteltem munkásságomat azon intézetnek, melynek kormányzására valamint magamban hivatást s erőt érztem, úgy felvirágzására saját anyagi tehetőségem megerőtetésével is mindent elkövetni, lelkemben akaratot s áldozatra kész szilárd elhatározást tápláltam. Illy kilátással s elhatározással már nem lehetett csupán a napi kellékek szűkkörében mozognom; de magasabb szempontból fogva fel az ügyet, melynek munkásságomat szenteltem s melynek sorsához sorom s becsületesem kötve lett: ki kelle emelkednem az árendási haszonlesés alacsony látköréből; — alapot kelle raknom, melyre az intézetnek jövedője építhető legyen s mozgásba tennem azon tényezőket, mik annak akkori kétes állását szilárdítani, jövőre pedig azt a virágzásnak s művészeti tökélynek időnkint magasabb fokára emelni képesek lehettek. — Hogy e célnak elérésére a színművészetnek a honban parlag, a külföldön pedig műveltebb mezején magának személyes ismereteket s tapasztalást gyűjteni, — a művészeket intézetünk érdekeinek megnyerni, azokat midőn nálunk vendégképpen megjelentek, kitelhető vendégzeretet jeleivel fogadni, a külföldi színházak s művészek irányabani viszonyokat folytonos érintkezés által fentartani, azoknak rokonszenyét s előtők — hogy ugy mondjam — némi népszerűséget, sőt megkülönböztetést kivívni, valamint itthon az intézet személyzetével bánásmódban nemcsak méltányosságot, de sok esetekben az önérdékeken magát tullevő áldozatkészséget is gyakorolni szükséges volt; s hogy mind ez áldozatokkal jár: azt a dologért bővebb magyarázat nélkül is igen természetesnek találja, valamint természetesnek találja viszont azt is: hogy én alapos reményt tápláltam az iránt, mikép azon áldozat, melyet így az alap megvetésére fordított, később kamattal térend vissza. — Igen is e pillanati helyzetemben, melyben jelenleg vagyok, hiba volt tovább terjeszkedni a költésben, mint a szigoruan kiszámított jövedelem engedte; de ha ennek ellenkezőjét tettem s minduntalan csak zsebem érdekében intézetem volna vállalatomat: ugy méltánytalán volna rám a vád, hogy nem voltam egyéb, mint önző haszonbérője, nyereszkedő árendása a nemzeti színháznak.

(Vége köv.)

TÖRVÉNYHATÓSÁGI TUDÓSÍTÁSOK.

Tolnából. Szekszárd, april 16. F. hó 7én sereglénk egybe a 12én befejezett tavaszi közgyűlésre. A magyar tyust hún hordva magán, élénk volt annak kezdete nagyon is, lankadóbb és lankadóbb mindig folyamata s ez élénkségét is, annak, megvagyunk győződve, nem rendes tárgya, ugymint a tisztújítások, de igen ama megyénkben is mindenféle szét-szárnyalt hir okozá, mely szerint a pestmegyei parlament legutóbbi aeralis fontosságú! — tárgya t. i. a főispá-

nok főispáni helyettesek állítólag új modorus nemzeti vesztélyt rejtő! — kinevezése vala discussio alá veendő. Volt legyen egyébiránt oka akármilyen, bizonyos, hogy a hír valósult. Ugyan is alig végzé az elnök üdvözlő s tanácskozási tárgyat kitűző rövid de kerekded szózatát, nyomon felpattan ültéből egyike az ellenzéki főnököknek P. M. s a kijelölt tárgy felvételét megelőzendő, mint a Pesten szétlódzó s Tolnában is, bár erőfogyottan lehullott golyóknak gondos összeszedője, hogy őket ujjal s pedig ugyancsak töltött ágyuból szétdurrogassa, indítványt declamál, mint mindig ugy most is szépen s kellemesen, mellynek tartalma, rövid összebe szorítva im ez:

„Nemzeti életünk s alkotmányunkat biztosító palladiumunk a megyei szerkezet s az ebben foglalt önkormányzati jog. E kettős palladiumát a magyar feltételes szerelemmel s virrasztó gonddal őrizte mindenha s meg is őrizte mind eddig; most azonban azt a kormány nem ugyan új, mert már egy koronátlan fejedelem által megkísérletett ama cseles taktika által tőle elorzani készül, mellyel fogva — a hivatalösszehalmozódását ürügyölve, a főispánokat főispáni havatalokról hazaszerte lerakja s székükbe másokat s nem is főispánokat, de világos törvényienk ellenére helyettesekül ültet, kik ezután már, nem mind eddig, a megyéktől kapjanak mérsékelt ugyan, de még is elegendő tisztdíjt, hanem a kormánytól huzzanak 5—6 ezer p. ftnyi busás zsoldosbért (nem csak, de arányosan még egyéb őket környező apróbb satellesek is) azon erősen lelkökre kötött instructióval, hogy öröklővást nyakunkon s gyüleseinke előlüljenek, eddigi rendes alispánelnököket először ugyan elnöki székeikből, de folytonosan utóbb törvényes s constitutionális jogaikból is kiszorítandók. Ez intézkedésben szónok bizonyos absolutistieus irányu kormányrendszernek előjelét látja, mellynek ellenében a megyének éber figyelmét felhívja következő javaslatának elfogadását kérvén s sürgetvén: 1ször a megyében törvényeszerűleg csak rendszeres s magától a megyétől adandó fizetési nem pedig zsoldon s bérén fogadott egyen elnökösködők; 2or az önkormányzati jog megmenetése s abba minden törvénytelen befurakozás megállítására tekintetből legitt határozat hozassék azt elrendelő, hogy a megyei kormányzó a megyei tisztviselőket illető rendelkezéseit, azokhoz egyedül az alispán által intézhesse; 3or a megye pecsétje az alispán által gondviseltessék s örkezeiből azt másokba semmi szín alatt ki ne boosássa; 4er törvényszékeken csak választott bírák bíráskodhassanak s a kormány által kinevezendő bármely egyéneknek azokoni elnöklése ne türessék; 5ör tétessék az alispánok köteleességévé, ha főispán vagy helyettes neveztetnék, azt a megyével tudatni s 15 nap alatt a RRet összehívni; s frisitessék fel e megyének régi határozata, mellyhez képest az alispán, ha megyei közügyeket érdeklő, ugynevezett praesidialisokat kapna, azokat a legközelebbi közgyűlésen felterjesztetni köteles legyen.“ — Az indítványzótól átveszi a szót A. A. 2od alispán: ki is bárkinek hazafiúi aggályát, ha alapos az, hűn osztja s első kiált fel minden igaz hongyeremet ébren lenni s örködni, ha önállásunk s nemzetiségünknek bárhonnán kelepezék hányatnak: jelen ebbeli aggodalma s panasza mellett azonban indítványzó, mint kellene, diplomatikus védeket éppen nem állít elő s gyámokokul legehírnél s pusztá mendemondánál egyebet nem használ, mellyek iránt politikuskak olly hiszékenységet árujni el vészes is méltatlan is, azért félelmének vagy beteg agyrém — vagy, mi még rosszabb, kész szándokos gyanúsítás — nevet kénytelen adni, mellynek célja nem lehet más, mint bizalmatlanság s viszályalmját gördíteni a kormány s nemzet közé, holott, ha volt, most van ideje, illetén alapos nélkülöző gyanúsítás s bizalmatlanság átkos gyomát kiirtani, minthogy nemzeti életünk pragmatikus menetét — ok- és okozatilag t. i. — nyugodt vérrel megfontolván, szellemi ugy, mint anyagi fejlettségünk s hátramaradásunk főtenyezőitől legbenőbb meggyőződése előtt ama két hydra ötlék fel. — Zuga az ellenzék részéről — ismétlem és szavamat állom rendithetetlenül, mond szónok, s ugyan azért az indítványtól, mint ama maszlagok káros tenyésztojótól voksomat kereken nem csak megtagadom, de azt általjában és részleteiben mellőzteni kívánom. A leülő mellett felnyuláskodik tőszomszédja P. M. állása az onelhitte; vont és mereven; szemei ránczokba komorított homlok alatt a kebel belviharától villámszörök; sikái kékeszketegek; szóval „vultus magna et dira minantis“ s mi valóban, midőn a tűzőmlő crater megnyílt, a vésett körbe olly igen belésett derék 2odalispánunkat Plinius sorsától féltők, ki azonban szerencsésen meg-

menekedett. Hallottuk döngő dorgálást, keserű vádat untig eleget, kikaptak megyék, ki egyesek derekasan, különösen midőn azt ügyekvék megmutatni szóló, hogy a kormány jelen tervétől nem lehet üdvözlő várni, hozzájárulván, hogy e kormány-organok, hasonlólag csak a világ gyarló elemeiből szednek ki subalternus megyei tisztviselőket, még pedig a szabad választásnak egy ünnepléses s nyilvános kigunyolásával önhatalmulag, t. i. csak amugy compendiose felolvassa az eleve feljegyzett új tisztviselő regisztrumát, mint ezt leginkább Bács, Baranya s Arvamegyékben mondá divatosnak; melly calumnia ellen egy, eseményesen éppen jelen volt baranyamegyei tisztviselő saját s megyéje nevében komoly óvást tett s szólót egész municipiumok irányában tartozó tiszteletre emlékezteté. S kérdjük csakugyan mi is minden elfogulatlantól: szabad-e, illemes-e ez? annál is inkább, minthogy logikátlanabb, kuszált s badarabb beszédben soha még tudatlanság s kiképzetlenség fel nem hányatott s még inkább, minthogy a megyei tisztviselő komor szemöldű Catoja olly megbocsáthatlan feledékeny néhai öntisztviselőségéről! Furcsa volt még tőle egyéb orra bugdácsozó át nem gondolt állításai közt azt is hallani, mellyben az adózónép, szerinte, nyomasztó szármalmas sorsát a kormány rovására vágta fel, mit B. I. főjegyző ügyesen visszatartott, kimutatván: mennyi történet a jelenlegies uralkodó fejedelem kormányzása óta az adózók állapotának javítására, jelesül az 1836. urbéri törvény által; milly provisziók tétettek személy és vagyonbeli bátorságát biztosítólag; mint óvja őket törvénypaizsa az önkény ellen elannyira, hogy a magyar adózó már sem igen irigyelheti bármely más nemzet adózó osztályának sorsát. — Szólt a jeles B. I. az indítványt csupán elvben pártolól, minthogy specificumokba, okok s adatok hiányozván, helyesen nem vél ereszkedhetni; azért is az indítványt újra s általánosság alakjába öntve, imigy módosítva fogadhatja csak el: „minden törvény s constitutionba ütköző kormányi intézkedés ellen a megye elvben óvást tegyen s ez esetre az ország nádora ő fensége hivatala szerinti közbejárása is kikéressék“ mit az ellenzék maga is, az indítvány iránt, mikép az előterjesztett, nem igen nagy sympathiát tapasztalván, helyeslett. — Közbevetőleg legyen mondva: az ellenzék emberei ő neki nem szivrokoni, azok elvei sem az övéi s e felől nines ki Tolnában kételkedék: mi hajlítható tehát őt még is utóbbi időkben azok felé, rejtelj előttünk. Mi őt lelkileg — kényelmelen helyzet miatt, de egyéb miatt is szivünkben sajnáljuk. — B. I. volt országgyűlési követ, egy pécsi káp. kanonokot leczkézendő, hihetőleg, mivel ex praeconceptis ugy vélekedék, mikép pap gyűlésen egyébről, mint kormány iránti bizalomról nem is prédikálhat, mire tán még hon czáfolatot készítvén, olyanokat fogott ama kanonok urra, s olyanokat czáfolt, mikről az de csak egy szót sem szólt t. i.: „hogy a kormányban föltétlen bizalmat kell helyeztetni.“ mit nagy fönmen hibázatólag mondá: nem kell az isten járandóságát embegeknek adni, mert irva van: „átközött, ki bizik az emberben“ s ha árviz fenyeget, töltés s gátokról előre kell gondoskodni a szerint: „in pace ut sapiens aptavit idonea bello“ nem pedig mikor már diplomatie tudatják: oda házatok, oda mindenetek; mihez képest mikor galamb-együgyűséget parancsol a nagy mester egy részt, követel más részt egyszermind kigyó-ovatossgát is. Mire utóbb felelve lön: „Isten illetőségét, igaz, nem kell emberekre pazarolni s szükséges az ovatossgát, az elővigyázat: de ez nemesak bizonyos pártnak hitvallása a kormány ellenében, hanem a kormány is bizonyos emberekkel szemközt; s erre magok ama bizonyos emberek tanították őt, kikben hogy bizott s hogy velök fogva kezelt akarta a honi reform nagy művét létre hozni, ezt a tisztelt tb. ur maga sem tagadhatja s csak nem rég Kossuth is bevallotta. Azonban hamar észre véve a kormány, hogy bizalmát méltatlanokra vesztegeté; észre: mikép azok nem reformra czéloznak, hanem annak merőben ellenkezője felé sandalgnak. Mert ugyan is mit tesz „reformálni“? a már meglevőt s megtartandót újra — új formába önteni; nem pedig a létezőt egészen elvetni, egészen új elemekből alkotni. S nem ezen törte fejét s tőri most is a radikal párt? avagy nem mutatta-e kellett-nél is több jelét, hogy alkotmányunk életgyökereit akarja kitépni, alapjait fel — s elhanyini? Igen is. És ha jöhet a kormány részéről alkotmányunkat elhordás-sal fenyegető vész-elem: a demokrata párttól már tetleg jó; s midőn a dulakodó, minden fenállót felforgató elsepreni indult roham ollen, az ép kárhozott systema által siet a kormány óvgátot vetni —

midőn azon urak ellen, kik olly harsányan tarogatják: „lejár a tekintélyek kora,“ s hogy nem tréfálnak, tettel is bizonyítják: t. i. a legüdvösebb felsőbb parancsokat s kormányi rendeleteket megvető makranczokkal vsszadobva — s midőn a megyei rendtelenségek s kicsapongások ezen alkotmányos fenének fojtására, miután evégre bizonyos emberek az országgyűlésen — noha ez volt egyik legfontosb, magától a gondos fejedelemtől is elébök tűzött feladatuk — mit sem tettek, sőt tenni ollyasmit kívántak, mi a gonoszt még inkább tenyésztenedette; midőn, mond szóló, a kormány e czéla is, tudván, hogy rend nélkül szabadság nem létezik, törvénynyújtotta jogainál fogva intézkedik, constitutionalis lázunk s nyavalyainkra orvosságot hoz: fényesen bebizonyítja, hogy constitutionunknak nem veszte, de fenmaradása; nem halála, de valódi élete szivgyágya. — Szóltak ezután az indítvány mellett mások is számosan s még számosabban ellene; s bár az ellennyilatkozók sokkal többen voltak, s a köznemesség tetemes többségei szemmel s füllel tapasztalhatólag velök tartott: még is midőn az elnök ehézképpest kiakará a végzést mondani, az ellenzék fejei vokst sürgettek, ki torokkal, ki ököllet, t. i. az elnök előtt asztalra ütögetve; ki is ez importunitásnak elvégre, minden eddigi szokás ellenére, engedvén, miután az általa kinevezett voksszedő s ügyelő választmány eljárása eredményét bemutatta, kitünt: hogy az indítvány 110 szavazattal 74 ellen megbukott, miután az ülés délutáni 3¼ órakor eloszlott; s szétmentünkben bezeg láttunk leloggasztott orrokat! *) Más nap, ki hinné, a már el is temetett halottat felakarták támasztani! Ugyan is az indítványt ismét felélesztette B. I. tb. olly formán, hogy ha már az egészben elesett, részleteiben vetessék fel, hivatkozván egyéb europai parlamentek példájára; azonban mindenütt ellenkezést látván, abból elvégre csak a végpontnak elfogadását követelte, miszerint t. i. jegyzőkönyvileg köteleztessék az alispán, ahogyan megyekormányzói változás történnének, azt a rendeknek hivatalosan tudtukul adni, s őket 15 nap alatt gyűlésre egybehívni. S ez bizony nem volt egyéb, mint erőtlen erőködés, vízbefutaknak habhoz is kapdosása; nem egyéb valóban, mint speculári in parvo, postquam in magno megbuktunk. Mert ugyan miért volt ez elnöki faggatás? holott ő illyest soha el nem mulasztott. S végre midőn ennek ünnepléses ígérése mellett is a nyomakodók nem tágitottak, olly kisszerűségen, mint szokása, vállat vonítva s mosolygás közt önmaga mondá, „no hát csak írják be abba a protocollumba, ha már annyiook fekszik rajta.“ S meg volt diadal. — Még egy pár szót az egész fellett: a tónusadó Pest, Tolna felfogása szerint ez egyszer bakot lött, s megyénk tanusitá, mikép azt mindenben visszhangozni, magához méltatlannak tartja. Indítvány, népszerűlenebb, melly agyba főbe ugy veretett volna, még egészen agyon veretettnek, mint ez: Tolna megye szőnyegére az ellenzék részéről még nem került. De azon meggyőződésre is eljuttatott benünket annak gyászos vége, mikép Tolnában a mersékelt elem a tulhevest jóval felülmúlja s hogy ez elem immost kifejlődött, s veszteglés helyett ellenesével nyílt tusára sikra szállt, ezen indítvány érdeme. **) — Mindennek meg van jó oldala. — A varázsnimbus, melly ígélet s ámulat hatalma alatt tartott olly sokakat, foszladozik, s a bizonyos már igen nehézzé vált iga alól magokat emancipálni számosan eltökélték. — Értene az illetők. — Végre, mit elhallgatnom lehetetlen: elnökünk noha mindig, de e két napon át legragyogóbban tanusította székébe termettségét: az a férfias nyugodt kedély, melly erélyt fejt ki, de indulattól el nem kaptik; feltalálékonyosság, melly neki soha nem hűtelen; ama félre nem hajlítható egyeneslelkűség; az észely s bölcs tapintat, mellynek vezérlése alatta tanácskozás folyamán rendszeren lejt, s habár néha kissé hullámozva medréből kidagad is, de abba csakhamar ismét visszatér; hivatal és közügy követeléseivel szemközt amaz önérdék feledés, őt pártkülönség nélkül mindenneknek elismerése szerint, az elnökök jelesei közé emelik. A Tolna fiai közt olly reménytelenül s nem csak

*) Szivünkben idvezeljük Tolna lelkes fiait az alkotmányos cselekvés e terén: valóban ideje, hogy a higgadt összevető nézetek, valahára diadalt arassanak a szenvedélyek lángjától táplált radikalok politikája felett. Csak mentül több hasonlevő politikai demonstrációk: s megyei alkotmányos életünk fel lesz mentve a demokraták egyoldali politikai működésök zsarnok igája alól. Szerk.

**) Csak akarjon a mérsékelt párt s ne huzza magát pulyaként a zuga, azonnal övé mindenütt a diadal. Szerk.

külszínre, de a szivekben is helyreállt egyetértés s barátság lehangosabban szól szavaim mellett, s ezt Tolna neki köszöni kiváltkép. — Egyéb kiemelt való tárgyai gyűlésünknek még ezek: a községek előljárói hivataloskodásuk ideje alatt, ugy a gyárosok, kalmárok, kereskedők botbeli fenyték alól — a törvényszéki ebbeli eljárás épentartása mellett, felmentettek. Valamint a házzal, földdel bíró letelepedett lakosok is csak szolgabíró által botoztathatnak meg, sőt annak ítéletét is s pedig extradominum a törvényszékre appellálhatják. — Az árva s szepesi éhséggel-küzdők számára Tolna rendei segélyül összesen 300 pft határozta pénztárakból. E felett különösen Szekszárdon bejött 100 ft. A völgyégi járás főbírája 160 ft. szedett s egy derék tb. s több uradalmak rendes ügyésze adott elnök alispánnak a publicum előtt 50 pft. — Elaggott megyei tisztviselők számára nyugdíjintézet miképpen létrehozása tárgyában választmány nevezetett. Végre B. K. tb. várkapitány, főlős évi többrendű, tiszta kezek s lélekkel vitt megyei hivataloskodása méltánylással, minthogy hanyatló egészsége miatt hivatalától elbucsuzni kénytelen volt, rendes fizetése holta napjáig megadatni rendeltetett.

KÜLFÖLD.

Franciaország. Paris april 10. Valamennyi párisi lapok mind teltek Affnaer perével, mellynek tárgyalása a sajnai esküdtseik előtt mult kedden kezdetet meg. Affnaer ker. János Belgiumból Countrayból származott, 35 éves férfi, arról vádoltatott, hogy a postauton lakó jezsuitáktól, kiknek „frére affilié coadjuteur” czimvel ügyviselőjük vala, 240,000 frankot ellopott. A per tegnap véget ért: az esküdtsek a vádlottat hamisítás és lopás miatt bűnösnekj talála enyhítő körülmények hozzájárultával, és öt évi fogságra 10 évig tartó rendőri felvigyázat alá s a per-költségek viselésére ítélte.

N. Británia. A „Standard” a sveiczi ügyek felett a következő megjegyzést teszi: „A szabadesapatok megverettek; de valjon meggyőztek vagy győztesek-e, e politikai kérdés, mellyről itt szó van, ugyanaz marad. Most az idegen közbenjárás fontos kérdése emelkedik fel, melly Guizot és Metternich hg sűrgönyei által közvetlenül elestetett. Egy párisi lap szerint Guizot egy második sűrgöny által magát kötelező második francia sereget indítani Strassburgon át, ha a szabadesapatok előre nyomulnának. Ez magában véve valószínűséggel bir. Egyébiránt Sveicz egy részének katonákali elaraszta, ha csak erős hadierő által nem történik, keveset használ, nagy francia sereg pedig Austria részéről aggodalmat szerez. Addig míg a gondviselés a francziák királyát életben tartandja, nagyon csekély vesély létezik, hogy azon feltételek, mellyek alatt a francia sereg Sveiczba induland, megsértessenek; de benemtor előre nem látható esetekben a francia seregek Sveiczban jelenléte általános tüzet gerjeszhetne. Jövendő reményeink — megvalljuk — többnyire a mindenre képes és boles Aberdeen london nyugosznak. A Zürichben levő angol ügyviselőhöz intézett levele az egész szárazföldi sajtó által megdicsértetett. Angolhon érkei a sveiczi mozgalmaknál nem olly közvetlenek, mint Austria. Franciaország vagy csak Poroszországa is: így tehát részrehajlatlan bírónak s közbenjárónak mostani állásában legalkalmasb, s nines státusfértu hatalmasabb derekabb (?) mint Aberdeen lord, ki a kibékülés feladatát szilárdabban s méltóbban megfejtethné.”

A Mathew atya számára aláirt pénzzajlatok 7000 font sterlinget meghaladnak. Ez elegendő leend — megjegyzi a „Dublini Journal”, hogy e mérséklet-apolatolának számos kiadásai s emberszerető fáradozásaiért kárpótlást nyújtsanak s őt adósságaitól megmentsek, de egy új „táborozás” költségeit a Teotalisimus érdekében nem fedezhetik.

Sveicz. Az országgyűlés april 10-én a bizottmányának a szabadesapatok ellen tett javaslatát elfogadta: szerinte a székhely által minden az ország-béke fentartására szolgáló rendszabályok ragadtassanak meg s a luzerni politikai szökevények ama kanton határszéleiről távolítottassanak el. Aargau a vitatkozásoknál erősít, miszerint ha kantonából némelyek a szabadesapatokhoz csatlakoztak is, de ellenben mintegy 2000 aargau a luzerni kormányssereg zászlója alattívított. Luzern ennek ellenmondja: a kath. aargauiak csupán csak azért, hogy a diadalmi jeleket láthassák. A bizottmányi javaslata 20 szóval elfogadtatott. Ellenben ismételt szavazások után sem sikerült a megkegyelmezés mellett többséget szerezni. Luzern (Siegwart Müller) igazságtalan követelésnek nevezte, hogy Luzern már most kegyelmet osszon. Ha az országgyűlés minden javaslat s beavatkozástól visszatartozkodik, ugy ő azon kötelezettséget magára vállalja, hogy a foglyok s elítéltek szelidségben s kíméletben tökéletes mértékben részesíttessenek. Az öskantonok a felsőségi jogot minden lépés ellen a foglyokra kedvezőleg megvóják. Granbindten azt válaszolja: hogy eldödei illy alkalommal soha sem kesetek szavukat a kegyelem mellett felemelni, s olly kanton, melly a szelidség szavát ilyenkor nem hallja, az a régi szövetségek példájától távol van. Zürich: a megkegyelmezés, a helyreállítandó béke feltétele s általános meggyőződés. Szomorú dolog, hogy Luzern a szövetség ohajtásai ellen szegzi magát. Mindenesetre az ország-

gyűlés szoros kötelessége a sveicznép ohajtását a luzerni kormányának szivére kötni. Luzern ismétlé, hogy ő minden általános megkegyelmezési határozatnak ellene leend. Ez nap semmi határozat sem hozott.

Olaszország. Roma, april 5. Don Castillo y Ayensa kormányának megbízóiratát Lambruschini bibornok s státustitoknoknak tegnap átadta, mi által a sz. szeknél mint rendkívüli spanyolminister az egyházi ügyekben fellépend. Hogy tehát mostan, ha a Spanyolországi egyezkedések bizonyos pontot elérendnek, Spanyolországunk világi kormányja is nem sokára a sz. szék által elismertetni fog, többé semmi kétség. Mint szék állítja, az északi hatalmasságok csak ez időszakot várják be — meddig a jelen kormány is Spanyolországban bizonyára szilárdulni fog — hogy Ildik Isabella trónját azonnal mint törvényest elismerjék.

Turin, april 7. Eppen most érkezett azon tudósítás, hogy Castillo y Ayensanak a pápai kormány általi elismerőirat Isabella spanyolkirálynő részére márt. 28-án átadott.

Florenz, april 8. Tegnap este gutaütés következtében mult ki Bonaparte József hátrahagyott özvegye. Survilliers grófno, számos itt létező rokonnainak fájdalmára. A kimult egészségi állapota hosszabb idő óta szenvedő vala.

Oroszország. Sz. Pétervár, april 1. A mult szombatban a császári téli palotában, a mult hó 10-én született Sándor nagyhercegnek végbement sz. keresztelése, nagy katonai előléptetéssel s magas kezgyelmi kitüntetésekkel vala összekötve. Nesselrode gróf a külügyek ministere országkancellárrá emeltetett.

Északamerikai egyesült státusok. Uj-York, mártius 18-án. Polk cabinetje tökéletesen megalakítottatott s a senátus által meg is erősítettet. S pedig a már egyszer említett nevek, ugymint: Buchanan Pensylvaniából, a külügyek státustitoknok; Walker J. Robert Missisippiből, pénzügyminister; Marcy W. L. Uj-Yorkból, hadititoknok; Bancroft György Massachusettsből, tengerészminister. Caye Johnson Tennesseeből, főpostamaster. Ezekhez járul még: John V. Mason Virginiából, főstátusügyvéd. Everett A. H. chinai, Schields venezuelai. Polk W. H. (valószínűleg az elnök testvére) nápolyi, és Jewett perui követek vagy ügyviselőkké nevezettek ki; Armstrong R. mint consul Liverpoolba. A német vámszövetség-geli szerződés kérdése — miután a senátusban ujra felelesztetett, dec. hónapig elhalasztatott. Almonte tábornok mexicói követ Washingtonban, nem utazott el, de a Texas-bill ellen a kormánysszigoru ovást adott át, hol azt, „példanélküli méretynek” nevezte. A válasz reá — mint mondják — nagyon egyszerű vala. Cushing a hírlapokban e kérdés felett egy levelet nyilvánita, hol azon nézetet fejt ki, miszerint Mexico nem vala képes Texast egyedül legyőzni, annál kevesebbé fog merni az egyesült státusokkal háborút kezdeni, hanem a bekebelezést csendesen tűrni.

TÁRSULATOK ÉS INTÉZETEK.

A honi szobrászati ügyében. (Vége.) 181. iv. gyűjtő: t. Csajághy István ur — Csajághy Marton 1 frt. Kelle Ernő 2 frt. Neszmér Dániel 1 frt. Vugráts Ján. 1 frt. Simonovits Elek 1 frt. Csajághy István 1 frt. Körmeny János 1 frt. Szilágyi Gábor 1 fr. Simits Uröz 20 kr., Zsulyevits Demjény 20 kr., Tunner Ferencz 20 kr., Jablonkay Gábor 20 kr., Ruzovits András 20 kr., Koczik Pál 20 kr., Gyuraesky János 20 kr., Dratovatsky Károly 20 kr., Kulantsits Antal 20 kr.: — 199) Piacsek János ur — maga a gyűjtő 10 frt.: 227) gyűjtő: Zoltán János ur — Hrabovszky János 2 frt, Zbisko Imre 1 frt. Répásy János 1 frt. Schönvald Zsigmond 1 frt., az acsádi olvasó társulat 5 frt. Barasy József 1 frt. Szováthy Lajos 1 frt. Friv Manó 1 frt. Flimi Frigyes 1 frt. Hirsch Ferdinánd 1 frt. Eless Gábor 1 frt. Zuherman 1 frt. Zuherman Nathán 1 frt. Abrányi Emilő 1 frt. Abrányi Emil 1 frt.: — 233) gyűjtő: t. Viczian Lajos ur — M. J. 20 kr., G. Mihály 20 kr., Héty Lajos 20 kr., Bartha Károly 20 kr., Bartha Pál 1 frt., Bartha József 1 frt. Schreiber Endre 20 kr.: — 256) gyűjtő: t. Mokay Sándor ur — Mokay Sándor 1 frt., Balogh Ferencz 1 frt. Preisser Ernő 1 frt. Pelezel Agoston 20 kr., Fülepp József 1 frt. Szotoczky Ignác 20 kr., Frummer Béla 1 frt. Piacsek Pál 2 frt. Hary Miklós 1 frt. Fehér József 20 kr., Frummer László 20 kr., Fábry Adolf 40 kr., Vuján 30 kr., J. M. 20 kr., Frummer Sándor 1 frt. Hoffman Arnold 20 kr., Beliczay József 20 kr., Szűcs Pál 20 kr., Csefalvy Vilmos 20 kr., Balogh László 20 kr., Orbok Károly 40 kr., Moys Antal 1 frt. Hosszu Illés 20 kr., Ferenczy János 1 frt. Házy István 1 frt. Paszku Miksa 20 kr., Radnay Ferencz 1 frt. Liszkay Miklós 20 kr., egyvalaki 20 kr., Borngässer Jakab 1 frt.: — 257) gyűjtő: t. Marsovszky László ur — Marsovszky László 3 frt. Nagy Ferencz 1 frt. Blau József 1 frt. Auspitz Moritz 1 frt. Deutsch Abraham 1 frt. Deutsch Löbl 1 frt. Blau József 1 frt. Deutsch Zsigmond 1 frt. Strasser Adolf 1 frt. Deutsch Ad. 1 frt. Sattelt Izr. 20 kr., Popper Abraham 20 kr., Deutsch Salamon 20 kr., Blau David 30 kr., Deutsch L. Leopold 10 kr., Deutsch Leopold 10 kr., Hirsch L. Veisz 1 frt. Vilner Mórtez 1 frt. Deutsch Gerson 1 frt. Deutsch M. Hirsch 1 frt. Breslauer József 40 kr., Zakariás Gergely 1 frt., Lszák Sándor 20 kr., Szulo Miklós 1 frt., Marsovszky László 1 frt., Marsovszky György 1 frt. Sáficzky János 1 frt. Milankovich Gergely 1 frt. Piacsek Pál 1 frt. Poppovich 1 frt.: — 305) gyűjtő: t. Bacho Vendel ur — Zmeskál Elek 1 fr. Szathmáry László 1 frt. Bacho Vendel 1 frt.: — 416) gyűjtő: t. Kubovich Antal

főbíró ur Szakolezán, összes gyűjtése 15 frt 20 kr. — 422) gyűjtő: t. Lovász Miklós ur — Kovács Károly 1 frt., Lovász Miklós 1 frt.: — 433) gyűjtő: Somoskeői Ferencz ur — Bátky Menyhért 1 frt. Mihalik Ferencz 1 frt. Thuránszky Klára 1 frt. Szelezky Boldizsár 1 frt. Kis-Gergely Károly 1 frt. Vörösmarty Károly 24 kr., Kiss Ignác 25 kr., Kugyelka Pál 10 kr., Tornari Rozália 25 kr., Kubancsik József 20 kr., egyvalaki 4 kr., Sellyei József 1 frt. Losonczy Bertalan 1 frt. Losonczy József 1 frt. Losonczy Sámuel 10 kr. Losonczy Abraham 1 frt. Fáy Gedeon 20 kr., Csák Miklós 20 kr., Csák Pál 1 frt. Csák József 20 kr., Csák Bertalan 25 kr., Holló János 1 frt.: — 453) gyűjtő: t. Szűcs Péter ur — Kapuváry József 10 frt.: — 565) gyűjtő: t. Uray Péter alispán ur — ns Bereghmege 40 frt.: — 556) gyűjtő: t. Dániel István ur — Dániel István 1 frt. Lázár Kálmán 2 frt. Sztupa György 2 frt. ifj. Langh Ferencz 2 frt. Szigethy Lajos 1 frt. Horváth Adám 2 frt. Kosztolányi Sándor 1 frt. Kaba György 1 frt.: — 735) gyűjtő: sz. kir. Kormocz városa közönsége 10 frt.: — minden jegyzék nélkül küldetett 15 frt. — Pesten márt. 16-án 1845ben tartott nagygyűlésből Külkey Henrik jegyző. — Nádósy István a honi szobrászati pénztárnoka.

Gyáralapító részénytársaság. Miután az alapítók által aláirt 100 ezer pft alapítóke első részleteinek befizetési határideje még a mult márt. hó 15-én eltelt: az illető részvényes urak a 11dik alapszabályi cikkek kötelezettsége értelmében felszólítatnak, hogy elmulasztott fizetéseiket késedelmi kamataikkal együtt f. évi május 15ig teljesíteni el ne mulasszák.

Azon itartó urak egyszersmind, kik 10 p. forintos igérvényeket vettek által hivatalosan megkértek, miszerint az átvett igérvényeket, vagy a már eladottak árát, ahoz, kitől az igérvényeket kapták, pontosan készült részvényesi névjegyzékkel együtt haladék nélkül beküldeni sziveskedjenek. Kelt a kormányzó választmány határozatából. Pesten april 17-én 1845. Kuthy Lajos m. k. egyesületi jegyző.

Középponti egyesületi munkálodások. A m. g. egyesület ismeretterjesztő szakosztálya örömmel jelentheti, hogy a gazdasági ismeretek gyarapítására, s különösen a falusi ifjúságnak szánt „Gazdasági Kistűkőr” czimű népkönyve mindinkább pártolásra talál, különösen pedig egyes lelkes földesurak s városi községek által, iskoláik számára nagyobb mennyiségekben rendeltek. Így vitétt m. Rimely pannonhámi főapát ur 150, fm. Batthyány Fülöp hg. 300, fm. Eszterházy Pál hg. újabban 200, nm. Szerencsy I. k. sz. ur 50, nm. Széchenyi Lajos gr. 50, nm. Vay Miklós b. 50, m. Viczay Károly gr. 120, a tiszameliéki rf. egyh. superintendia 500, N. Becskerek városa 120, N. Körös 100, Szathmárnémethi 300, Szolnok 120, H. M. Váshely 150, Veszprém 30 példányt. S részint ezen, részint egyéb könyvekkel uton történt rendelmenyek, azon kellemes helyzetbe hozták az Egyesületet, hogy e népkönyvnek, mellyet méltán nevezhetünk legolcsóbbnak e hazában, legközelebb negye-dik újabb kiadásáról gondoskodjék. S minthogy ez alkalommal azon némi czélszerű javításokat is tenni, sőt egy pár nagyérdékű szakasszal bővíteni is ohajt; ezenel szakértőtisztelt hazánkiai szives bizodalommal kértetnek, hogy a mennyiben e könyvecskének akár tartalmazására, akár egyéb érdekeire nézve észrevételeik volnának, azokat a munka közhasznóságának emelése tekintetéből a titoknokai hivatalnal minelőbb közölni ne terheltesse, annál is inkább, minthogy az egyesület a negyedik kiadást legközelebb júniusig már, a tisztelt közönség kezeibe juttatni szándékozik. Pesten, mártius 20-án 1845. Török János, egyesületi titoknok.

Hazaiui legbensőbb örömmel jelenthetjük, hogy urunk királyunk ő felsége a honi mezőgazdasági ügyei s egyszersmind az azt képviselő gazdasági egyesület iránti atyai indulatból kegyelmesen megengedni méltóztatott, hogy az egyesület kebeléből kinevezendő küldöttség ő felségének holirsi, magyarországi uralmát, gazdasági tekintetben megismerhesse s a közokulásra szolgáló adatokat, viszonyokat és körülményeket köztudomásra hozhassa. — E fiui meleg hálával fogadott díszes meghívást minelőbb a közjóra használni ohajtván az egyesület, a tárgyban való illó eljárás végett gr. Károlyi György egyesületi elnök vezérlete alatt számos tagokból álló küldöttség nevezetett, mellyben résztvenni kértettek Urnényi Ferencz ő execa, gr. Zichy Miklós, b. Redl Imre, Brúneck József, Benkő Dániel, Ghyezy Ignác, Hegyessy Péter, Heuffel János, Magyar Imre, egyesületi titoknok. A megjelenési határnap Holicsion f. é. május 14-ére tüzetett ki. — Pesten, april 3-án 1845. Török János, egyesületi titoknok.

Váltótörvényszéki Idézés.

Gróf Csáky Zsigmond, kinek tartozkodása nem tudatik, az ellene Falkenburg F. által 3000 pft s járulékaik erejeig indított váltóper tárgyalására f. évi május 9-én reggeli 9 órakor e vtszék előtt jelenjen meg. — Az esetre pedig, ha sem személyesen, sem ügyvéde által meg nem jelennek, védelmére Magyar Antal váltóügyvéd gondnoknak kineveztetik. Kelt Pesten a kir. e b. váltótörvényszék 1845. évi april 7-én tartott üléséből.

Lipthay Sándor vezetése mellett

szerkeszti

Hlucz Oláh János.